

[Kristen Amby.]

man i Sorø og Præstø Amter maa betale med godt 20 000 Stemmer.

Sammenligner man Forholdene inden for de enkelte Stenomraader, viser det samme sig, det er noget, der næsten som et Princip følger Lovforslaget. Paa Øernes Omraade viser det sig, at i Københavns Amt, det tættest befolkede Amt, faas et Mandat for godt 14 000 Stemmer, medens altsaa Sorø og Præstø maa betale 20 000 Stemmer for et Mandat. Og gaar vi til Jylland, viser det samme sig: det Amt, der faar sine Mandater billigst, et det tættest bebyggede Amt i Forhold til Arealet, nemlig Aarhus; Aarhus Amt faar et Mandat for godt 10 000 Stemmer, medens Ribe Amt maa betale 14 000 Stemmer, Ringkøbing Amt 12 000, Haderslev Amt mellem 12 000 og 13 000. Det kunde være interessant i alle Enkeltheder at gennemgaa, hvorledes Forslaget i saa Henseende virker; det gaar jeg ud fra, vi kan faa Rede paa i Udvalget, det skal jeg ikke trætte med her.

De her nævnte Eksempler er typiske og viser gennemgaaende Træk. Det maa vel forekomme alle ubilligt, urimeligt og ogsaa imod Grundlovens og Valglovens Forudsætninger, at Virkningerne kan blive saadanne. Det er klart nok, at denne Virkning skyldes Inddragningen af de mange Kredsmandater og den tilsvarende Forøgelse af Tillægsmandaterne, idet vi jo af Erfaring ved, at Tillægsmandaterne har en Tendens til at fordele sig paa de tætbefolkede Omraader. Og selv om Grundlovsbestemmelsen udelukkende taler om, at hvis Forholdstalsvalgmaaden gennemføres i Forbindelse med Valg i Enkeltmandskredse, skal der ved Kredsinddelingen tages Hensyn til Befolkningsstæthed, saa er det en Forudsætning for selve Loven, at denne som Helhed virker efter det angivne Formaal, ellers var det meningsløst; saa kunde man tænke sig at gaa ned til ingen Kredsmandater og kun have Tillægsmandater, der alle afgjort vilde falde paa tætbefolkede Omraader. Formentlig har den højtærede Minister ogsaa været opmærksom paa dette Forhold, men han — eller Eksperterne — har altsaa ikke ment at kunne gennemføre den forholdsmæssige Repræsentation paa anden Maade, end sket er i Lovforslaget, og det har den Virkning, at man tilsidesætter Grundlovens anden Hovedforudsætning med Hensyn til Valgloven.

Jeg gaar ud fra, at andre Partier ogsaa efter Lovforslagets Fremsættelse har gjort sig Tanker om, hvorvidt det var muligt at opnaa disse to Formaal, for det er det,

der er vort Maal; vi har i alt Fald gjort det, og vi mener at være kommet til et Resultat, der foruden at give fuld forholdsmæssig Retfærdighed tillige kan bibeholde det Forhold mellem Mandaterne, som blev angivet i 1920-Valgloven, med Hensyntagen til den Befolkningsforskydning, der indtil nu har fundet Sted og for øvrigt til enhver Tid senere vil kunne finde Sted. Det kan naturligvis ikke være vor Opgave her at stille et udarbejdet Forslag, men vi har ikke blot gjort os Tanker derom, vi har ogsaa foretaget Udregninger. Vi tager det Udgangspunkt, at en rent forholdsmæssig Retfærdighed skal gennemføres. Vi tager Stemmegennemsnittet pr. Mandat for hele Landet og tildeler paa Forhaand Partierne det Mandattal, de skal have i Forhold til de afgivne Stemmer. Det er vort Udgangspunkt. Alene derved vil man forstaa, at Forholdstalsvalgmaaden ikke af os skal bringes i nogen som helst Fare.

Det vil sige, at hvis vi tager 1947-Valgtallene, skulde med 148 Mandater Socialdemokraterne have 60, Venstre 42, Det konservative Folkeparti 19, Det radikale Venstre 10, Kommunisterne 10 og Retsforbundet 7. Det er klart, ogsaa efter den Hovedforudsætning, jeg har nævnt: at 1920 skal være Udgangspunktet, at vi maa mene, at man af Hensyn til Forholdet mellem Landsdelene maa give København noget mere, saaledes at Jylland faar 72, Øerne 51 og København 25 eller 26. Men hvordan, og det er jo saa Spørgsmaalet, skulde da Mandaterne fordeles paa Partier og paa Storkredse, hvis Partierne i Forhold til deres Repræsentation i Landet og i Amtene skulde sikres paa behørig Maade? Det er altsaa, om jeg saa maa sige, det Maal, man har stillet sig, naar man først har sagt forholdsmæssig Repræsentation. Det kan gøres paa følgende Maade — og man maa altsaa ikke opfatte det som Vigtigmageri eller et Forslag, men selvfølgelig som Udtryk for, at vi har følt det som en Pligt, naar vi vilde Forholdstalsvalgmaaden og samtidig have den anden Hovedforudsætning holdt fast, at finde ud af, om der ikke var Mulighed for, at det kunde gøres paa følgende Maade.

Partiernes Stemmetail sættes i Forhold til Stemmegennemsnittet for hver af Landsdelene, og Gennemsnittet heraf vil da give den Kvotient, hvorefter Tildelingen af Mandaterne baade Landsdelene imellem og indenfor hver enkelt Storkreds eller Amtsomraade skal foregaa. Det lyder forfærdelig indviklet, men det er nu ikke, naar man kommer til at regne paa det, saa indviklet,